

Летючий корабель

Народні казки

"Летючий корабель"

Жив собі дід та баба, а в них було три сина: два розумних, а третій дурний. Розумних же вони й жалують, баба їм щонеділі білі сорочки дає, а дурника всі лають, сміються з нього, а він знай на печі у просі, в чорній сорочці, без штанців. Як дадуть, то й їсть, а ні, то він голодує. Аж ось прийшла чутка, що так і так: прилетів такий царський указ, щоб зібралися до царя на обід, і хто змайструє такий корабель, щоб літав, і приїде на тім кораблі, за того цар дочку віддає:

Розумні брати й радяться:

— Піти б то, може, там, де наше щастя закотилося! Порадилися, просяться в батька та в матері:

— Підемо ми,— кажуть,— до царя на обід: загубити — нічого не загубимо, а може, там де наше щастя закотилося!

Батько їх умовляє, мати їх умовляє... Ні!

— Підемо, та й годі! Благословіть нас на дорогу.

Старі, нічого робити, взяли, поблагословили їх на дорогу, баба надавала їм білих паляниць, спекла поросю, пляшку горілки дала — пішли вони.

А дурень сидить на печі та й собі проситься:

— Піду і я туди, куди брати пішли!

— Куди ти, дурню, підеш? — каже мати.— Там тебе й вовки з'їдять!

— Ні,— каже,— не з'їдять, піду!

Старі з нього спершу сміялись, а то давай лаяти. Так ні! Вони бачать, що з дурнем, мовляв, нічого не зробиш, та й кажуть:

— Ну, йди, та щоб ти вже й не вертався й щоб не признавався, що ти наш син.

Баба дала йому торбу, наклала туди чорного черствого хліба, пляшку води дала й випровадила його з дому. Він і пішов.

Іде та йде, коли зустрічає на дорозі діда: такий сивий дідуган, борода зовсім біла аж до пояса.

— Здорові, діду!

— Здоров, сину!

— Куди йдете, діду?

А той каже:

— Ходжу по світу, з біди людей виручаю.

А ти куди?

— До царя на обід.

— Хіба ти,— питає дід,— умієш зробити такий корабель, щоб сам літав?

— Ні,— каже,— не вмію!

— То й чого ж ти йдеш?

— А бог його знає,— каже,— чого! Загубити не загублю, а може, там моє щастя закотилося.

— Сідай же,— каже,— та спочинеш трохи, пополуднуємо. Виймай, що там у тебе в торбі.

— Е, дідусю, нема тут нічого, самий черствий хліб, що ви й не вкусите.

— Нічого, виймай!

От дурень виймає, аж з того чорного хліба такі стали паляниці білі, що він ізроду й не їв таких; сказано, «як у панів».

— Ну що ж,— каже дід,— як його, не пивши, полуднувати? Чи немає там у тебе в торбі горілки?

— Де б вона в мене взялась? Тільки води пляшка!

— Виймай! — каже.

Він вийняв, покуштував — аж там така гарна горілка стала!

— От бач,— каже дід,— як бог дурнів жалує!

От вони розіслали свитки на траві, посідали, давай полуднувати. Пополуднували гарненько, подякував дід дурневі за хліб, за горілку та й каже:

— Ну, слухай, сину: йди ж тепер ти в ліс, та підійди до дерева, та перехрестися тричі, й удар сокирою в дерево, а сам мерщій падай ниць і лежи, аж поки тебе хто не розбудить; тоді — каже,— тобі корабель збудується, а ти сідай на нього й лети куди тобі треба, по дорозі бери кого б там не стрів.

Дурень подякував дідові і розпрощався; дід пішов своєю дорогою, а дурень пішов у ліс.

От увійшов у ліс, підійшов до дерева, цюкнув сокирою, упав ниць та й заснув. Спав-спав... Коли це за який там час чує — хтось його будить:

— Уставай, уже твоє щастя поспіло, вставай!

Дурень прокинувся, коли гляне — аж стоїть корабель: сам золотий, щогли срібні, а вітрила шовкові так і понадимались — тільки летіти! От він, недовго думавши, сів на корабель, той корабель знявся й полетів... Як полетів та й полетів — нижче неба, вище землі — й оком не зглянеш!

Летів-летів, коли дивиться: припав чоловік на шляху до землі вухом та й слухає. Він і гукнув:

— Здорові, дядьку!

— Здоров, небоже!

— Що ви робите?

— Слухаю,— каже,— чи вже позбирались до царя на обід люди.

— А хіба ви туди йдете?

— Туди.

— Сідайте зі мною, я вас підвезу.

Той сів. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться: іде чоловік шляхом — одна нога за вухо прив'язана, а на одній скаче.

— Здорові, дядьку!

— Здоров, небоже!

— Чого ви на одній нозі скачете?

— Того,— каже,— коли б я відв'язав другу, то за одним ступнем увесь би світ переступив. А я,— каже,— не хочу...

— Куди ж ви йдете?

— До царя на обід.

— Сідайте з нами.

— Добре.

Той сів, знов полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться: стоїть на дорозі стрілець і приціляється з лука, а ніде не видно ні птиці, нічого. Він крикнув:

— Здорові, дядьку! Куди ви цілитесь, що не видно ні птиці, нічого?

— То що, що не видно? То вам не видно, а мені видно!

— Де ви її бачите!

— Ет! — каже. — Там, за сто миль, сидить на сухій грушці!

— Сідайте з нами!

Він і сів. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться: іде чоловік і несе за спиною повен мішок хліба.

— Здорові, дядьку!

— Здоров!

— Куди ви йдете?

— Іду, — каже, — добувати на обід хліба.

— Та в вас і так повен мішок!

— Що тут цього хліба? Мені й на один раз поснідати не стане.

— Сідайте з нами!

— Добре!

Сів і той. Полетіли.

Летіли-летіли, коли дивляться, ходить чоловік коло озера, мов чогось шукає.

— Здорові, дядьку!

— Здоров!

— Чого ж ви тут ходите?

— Пити,— каже,— хочеться, та ніяк води не знайду.

— Та перед вами ж цілісіньке озеро, чому ви не п'єте?

— Ет, що тут цієї води! Мені й на один ковток не стане.

— Так сідайте з нами!

— Добре!

Він сів, полетіли.

Летіли-летіли, коли глянуть, аж іде чоловік у село й несе куль соломи.

— Здорові, дядьку! Куди це несете соломучу?

— У село,— каже.

— Ото! Хіба в селі нема соломи?

— Е,— говорить,— та не така!

— А хіба це яка?

— А така,— каже,— що яке б душне літо не було, а тільки розкидай цю соломку, то зараз де не візьметься мороз і сніг.

— Сідай з нами!

Той сів, і полетіли далі.

Летіли-летіли, коли дивляться: іде чоловік у ліс і несе в'язку дров за плечима.

— Здоров, дядьку!

— Здоров!

— Куди ви дрова несете?

— У ліс.

— Ото! Хіба в лісі нема дров?

— Чому нема? Є,— говорить,— та не такі.

— А які ж?

— Там,— каже,— прості, а це такі, що як тільки розкидати їх, так зараз же де не візьметься військо перед тобою!

— Сідайте з нами!

І той згодився, сів, та й полетіли.

Чи довго вони летіли, чи недовго, а прилітають до царя на обід. А там серед двору столи понаставлені й понакривані, бочки меду та горілки повикочувані — пий, душе, їж, душе, чого забажаєш! А людей,— сказано,— півцарства зійшлося.

Дурень прилетів із товариством на тім кораблі, спустився в царя перед вікнами, повиходили вони з корабля й пішли обідати.

Цар дивиться у вікно — аж щось прилетіло на золотім кораблі. Він лакеєві і каже:

— Піди спитай, хто там золотим кораблем прилетів!

Лакей пішов, подивився, приходить до царя:

— Якась,— каже,— мужва обідрана!

Цар не вірить:

— Як,— каже,— можна, щоб мужики на золотім кораблі прилетіли! Ти, мабуть, не допитався.

Взяв та й пішов сам між люди.

— Хто,— питає,— тут на цім кораблі прилетів?

Дурень виступив:

— Я! — каже.

Цар як подивився, що в нього свиточка — латка на латці, штанці — коліна повилазили, то аж за голову взявся: «Як-таки, щоб я свою дитину та за такого холопа видав!»

Що його робити? І давай йому загадки загадувати.

— Піди,— каже на лакея,— скажи йому, що хоч він і на кораблі прилетів, а як не добуде води живущої й цілющої, поки люди пообідають, то не то царівни не віддам, а оце меч — а йому голова з плеч!

Лакей і пішов.

А Слухало, той самий, що припав до землі вухом, підслухав, що цар казав, то й розказав дурневі. Дурень сидить на лаві (такі лави кругом столів пороблено) та й журиться: не їсть, не п'є. Скороход побачив:

— Чому ти,— питає,— не їси?

— Де вже мені їсти! І в пельку не йде.

І розказав — так і так.

— Загадав мені цар, щоб я, поки люди пообідають, добув води живущої й цілющої... Як я її добуду?

— Не журись! Я тобі дістану!

— Ну, гляди!

Приходить лакей, дає йому царський наказ; а він уже давно знає, як і що.

— Скажи,— говорить,— що принесу!

От лакей і пішов.

А Скороход відв'язав ногу від вуха та як махнув,— так в одну мить і набрав води живущої й цілющої.

Набрав, утомивсь. «Ще,— думає,— поки обід, вернуся, а тепер сяду під млином, відпочину трохи».

Сів та й заснув. Люди вже обід кінчають, а його нема. Дурень сидить ні живий ні мертвий. «Пропав!» — думає.

Слухало взяв, приставив до землі вухо — давай слухати. Слухав-слухав.

— Не журись! — каже.— Під млином спить, вражий син!

— Що ж ми будемо тепер робити? — каже дурень.— Як би його збудити?

А Стрілець каже:

— Не бійся: я збуджу!

От як нап'яв лук, як стрільне — як торохне стріла в млин, аж тріски полетіли... Скороход прокинувся — мерщій туди! Люди обід тільки що кінчають, а він приносить ту воду.

Цар — що робити? Ну загадувати другу загадку: як із'їсть із своїм товариством за одним разом шість пар волів смажених і сорок пічок хліба, тоді, каже, віддам мою дитину за нього, а не з'їсть, то от мій меч — а йому голова з плеч!

Слухало й підслухав та й розказав дурневі.

— Що ж мені тепер робити? Я й одного хліба не з'їм! — каже дурень.

Та й знов зажурився — аж плаче. А Об'їдайло й каже:

— Не плач, я за вас усіх поїм, і ще буде й мало. Приходить лакей: так і так.

— Добре,— каже,— нехай дають!

От нажарили дванадцять биків, напекли сорок пічок хліба. Об'їдайло як зачав їсти — усе дочиста поїв, ще й просить:

— Ех,— каже,— мало! Хоч би ще трошки дали!..

Цар бачить, що він такий,— знову загадав загадку, щоб сорок сорокових кухлів води випив за одним духом і сорок сорокових кухлів вина, а не вип'є— «мій меч — його голова з плеч!»

Слухало підслухав — розказав; дурень плаче.

— Не плач! — каже Обпивайло.— Я,— каже,— сам вип'ю, ще й мало буде.

От викотили їм по сорок сорокових кухлів води й вина. Обпивайло як узяв пити, всі до каплі видув ще й підсміює.

— Ех,— каже,— мало! Хоч би ще трохи — ще б випив.

Цар бачить, що нічого з ним не вдіє, та думає: «Треба його, вражого сина, зо світу звести, а то він мою дитину запакує!» От і посилає до дурня лакея:

— Піди скажи, що казав цар, щоб перед вінцем у баню сходив.

А другому лакеєві загадує, щоб пішов сказав, щоб баню чавунну напалили: «Так він сякий-такий зажариться!» Грубник натопив баню — так і пашить: самого чорта, мовляв, можна зжарити!

Сказали дурневі. От він іде в баню, а за ним слідком іде Морозко з соломою. Тільки що ввійшли в баню, аж там такий жар, що не можна! Морозко розкинув солому — й відразу так стало холодно, що дурень насилу обмився, та швидко на піч, та там і заснув, бо намерзся-таки добре! Вранці відчиняють баню, думають — тільки з нього попільець zostався, аж він лежить на печі; вони його й збудили:

— Оце,— каже,— як міцно спав!

Та й пішов із бані.

Доповіли цареві, що так, мовляв, і так: на печі спав, і в бані так холодно, наче цілу зиму не топлено. Цар засмутився дуже: що його робити? Думав-думав, думав-думав...

— Ну,— каже,— як дістане мені на ранок полк війська, то вже дам свою дочку за

нього, а не дістане, то от «мій меч — йому голова з плеч!»

А сам думає:

«Де таки простому мужикові полк війська добути? Я цар, та й то!..»

От і дав наказ.

Слухало й підслухав, і розказав дурневі. Дурень знову сидить та й плаче:

— Що мені тепер робити на світі? Де я того війська добуду?

Іде на корабель до товариства:

— Ой, виручіть, братця! Виручали не один раз з біди і тепер виручіть! А то пропав я на світі!..

— Не плач! — каже той, що ніс дрова. — Я тебе виручу.

Приходить слуга:

— Казав, — каже, — цар, як поставиш завтра на ранок цілий полк війська, тоді твоя царівна!

— Добре, зроблю! — каже дурень. — Тільки, — каже, — скажи цареві, як не

віддасть ще й тепер, то я його військовою
повоюю й силою царівну візьму.

Уночі повів товариш дурня в поле й поніс з собою в'язку дров. Як почав ті дрова розкидати, як почав розкидати, то що кине — то й чоловік, що кине — то й чоловік! І такого війська набралось, господи! На ранок прокидається цар — аж чує: грають. Він питає:

— Що там так рано грає?

— То,— кажуть,— той своє військо муштрує, що на золотім кораблі прилетів.

Цар тоді бачить, що нічого не вдіє, та звелів його покликати до себе.

...А дурень такий став, що його й не пізнаєш: одяга на ньому так і сяє: шапочка золота, а сам такий гарний, що боже! Веде він своє військо, сам на воронім коні попереду, за ним старшина... Підступив під палац:

— Стій! — крикнув.

Військо у лаву стало — як перемите! Він пішов у палац; цар його обіймає, цілує.

— Сідай, мій зятю любий!

Вийшла й царівна; як побачила — аж засміялась, який у неї гарний чоловік буде!

От їх швидко й повінчали, такий бенкет задали, що аж до неба дим пішов.

Додатково (аналіз, скорочено,
характеристика героїв тощо): [https://
dovidka.biz.ua/?
s=%D0%BB%D0%B5%D1%82%D1%8E%D
1%87%D0%B8%D0%B9+
%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0
%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C](https://dovidka.biz.ua/?s=%D0%BB%D0%B5%D1%82%D1%8E%D1%87%D0%B8%D0%B9+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C)